

CONDAMNAREA RAPTULUI BASARABIEI

CAZACU Nicolae

În contextul manifestărilor recente de condamnare a bicentenarului răpirii Basarabiei de către Rusia țaristă, e necesar să menționăm că acum un secol în urmă, în mai 1912, România a fost cuprinsă de un val de proteste, desfășurate ca răspuns la pregătirile comemorării pompoase a centenarului raptului Moldovei dintre Prut și Nistru. Contribuția decisivă în organizarea manifestărilor de condamnare a raptului Basarabie 1-a avut intelectualitatea (în special, profesorii, savanții, scriitorii, juriștii, ziariștii), care a știut să atragă de partea sa și tineretul, în primul rând studențimea.

Un rol important în condamnarea raptului Basarabiei din 1812 1-a avut presa românească. Despre aceasta nedreptate națională la un centenar de la săvârșirea ei s-a scris foarte mult, au fost publicate și o serie de materiale profund documentate în cele mai prestigioase ziare: „Viitorul”, „Universul”, „Adevărul”, „Neamul Românesc”, „Evenimentul”, „Mișcarea”, „Opinia” și reviste „Arhiva”, „Viața Românească”, „Revista științifică V. Adamachi”, „Noua Revistă Română”, „Revista generală a învățământului”, „Revista studențimii” multe din ele fiind semnate de autori cu adevărat respectabili.

Unele publicații în zilele de 16-17 mai 1912 au apărut în doliu. În mai 1912 la Iași a fost tipărit ziarul „Basarabia”, ca număr special aniversar (în original număr festiv – n. n.), închinat totalmente centenarului raptului Basarabiei. Tot atunci la Huși a apărut și ziarul intitulat „Răpirea Basarabiei”¹, ca număr unic.

Ziarul „Basarabia”, apărut din inițiativa Ligei Culturale Secția Iași, a înserat pe paginile sale diverse materiale închinare centenarului raptului Basarabiei în vechea capitală a Moldovei. Acest impresionant ziar se deschide cu adresarea „Frați Români!”, în care se anunța că înaltele autorități imperiale rusești s-au inițiat să sărbătorească la 16 mai 1912 cu mult alai centenarul raptului Basarabiei. „Socotind aceste serbări, se *menționa în adresarea menționată*, ca o provocare care răscolește dureros sentimentele noastre cele mai sfinte pentru frații basarabeni, am hotărât de-a răspunde, în special aici în vechea Capitală a Moldovei cu o comemorare demnă a acestei zile de doliu pentru noi, care să ne

¹ „Opinia”, 18 mai 1912

amintească și de marile datorii ce le avem de îndeplinit încă față de neamul nostru, și să arăte și fraților de peste Prut că Românii din țara liberă nu-i uită.”

Prin aceeași adresare Liga Culturală Secția Iași invita reprezentanții tuturor stărilor sociale să participe în număr cât mai mare la *serviciul religios de la Mitropolie* la 16 mai 1912 la ora 10.30 dimineața și la *Marele Festival Cultural Național de la Teatrul Național* la 8.30 seara din localitate, în semn de solidaritate și compasiune cu frații din Basarabia. Asupra acestor manifestații voi mai reveni.

Pe prima pagină a acestui memorabil ziar au mai fost tipărite și alte importante materiale: o parte însemnată a textului conferinței lui A. D. Xenopol, profesor universitar și membru al Academiei Române, intitulată „Răpirea Basarabiei”, o fotografie a Cetății Soroca și două tulburătoare poezii „Basarabia” de Riria și „Hora surorilor” de Matilda Poni, scrise cu prilejul centenarului raptului Basarabiei.

Importante materiale au fost publicate și în paginile 2-3, dintre care menționăm articolele „Ziua de urgie” (pag. 2-3) și „Basarabia noastră” (pag. 3) semnate corespunzător de către profesorii universitari Petru Râșcanu și A. C. Cuza.

Tot în pagina 3 s-a publicat și „Apelul Ligei Culturale, Secția Iași” către toate Secțiile Ligei Culturale din România lansat de un Comitet de inițiativă a celor mai de seamă reprezentanți ai intelectualității ieșene în frunte cu A. D. Xenopol, Petru Râșcanu, Constantin Stere, Nicolae Leon – profesori universitari, Dumitru C. Moruzi – scriitor și alții, care se adresa tuturor românilor pentru comemorarea zilei de 16 mai 1912 ca zi de doliu în semn de solidaritate cu frații basarabeni.

Liga Culturală Secția Iași, împuternicită de acest comitet, elaborase un program pentru comemorarea acestei date, care printre altele prevedea:

- organizarea în fiecare oraș a câte un festival, la care să se țină conferințe în problema raptului Basarabiei, precum și recitaluri de poezii, interpretări de cântece patriotice etc.;
- să se țină servicii religioase;
- să se arboreze „drapelul tricolor precum și drapelul Basarabiei, roșu cu albastru, ambele cu (panglici de – n. n.) doliu la vârf.”

Cu patru zile mai înainte, la 12 mai 1912 la inițiativa Secției Ligei Culturale din Huși a apărut ziarul „Răpirea Basarabiei”, număr unic la fel în doliu. Din materialele publicate, menționăm editorialul „În amintirea Basarabiei” și articolele „Adevărul asupra răpirii Basarabiei”, „Basarabia se rusifică” semnate de către Alexandru Bendorf, „Răpirea Basarabiei” de

N. Calmuschi, „Conștiința națională” de Ioan Dragomirescu, „Moldovenii în armata rusească” (fără autor – n. n.).

Desprindem doar câteva declarații din cele publicate:

— „Să arborăm cu toții steaguri îndoliate în ziua răpirii Basarabiei, ca să-și de-a seama muscalii că rana noastră nu s-a închis și cea mai nefericită dintre surorile române să se încredințeze că România n-a uitat-o...” („În amintirea Basarabiei”).

— Numai conștiința națională „ne va susține în vremuri de grea cumpănă, numai ea ne va lumina calea spre țelul spre care trebuie să mergem.” („Conștiința națională”).

În contextul materialelor publicate destul de potrivit s-au reprodus cuvintele lui Ion C. Brătianu, rostite la Congresul de la Berlin din 1878: „Noi nu avem pământ de vândut și nici de schimbat.” La fel de puternic au răsunat și poeziile lui Mihai Eminescu „Doina” și „La Arme”.

La chemarea Ligei Culturale Secția Huși la 16 mai 1912 ora 9 dimineața la Catedrala Sfintei Episcopii s-a oficiat un serviciu religios, iar la 16.30 s-a convocat o mare adunare în Sala Teatrului din localitate, unde s-au ținut cuvântări și recitaluri de poezii, prin care s-a condamnat raptul Basarabiei din 1812.

În mod deosebit s-a remarcat în presa românească renumitul istoric și politician Nicolae Iorga prin articolele sale combative din ziarul „Neamul Românesc”. În unul din ele marele savant declara: „Făgăduim că vom da tot ce e mai bun în noi, credința și munca, noi și urmașii noștri, pentru ca vechea nedreptate să se șteargă și viața națională liberă să domnească și peste acele plaiuri ale întunericului și robiei, unde dreptul nostru veșnic ne cheamă.”² Concomitent, cunoscutul publicist și istoric Zamfir C. Arbore a publicat în aprilie - mai 1912 o serie de articole dotate documentar sub genericul „Centenarul înstrăinării Basarabiei”, în care descria tabloul regimului de ocupație din Basarabia, caracterizat de politica de rusificare drastică a plaiului moldav.³ „A deznaționaliza un popor înseamnă o crimă față de omenire, menționa cu putere Zamfir Arbore, [...] crimă în contra națiunii românești.”⁴

Menționăm și alți autori implicați în mișcarea de condamnare a raptului Basarabiei, unii din ei personalități marcante ai vieții politice și

---

² Nicolae Iorga, Un centenar, „Neamul Românesc” 18 mai 1912

³ Zamfir Arbore, Centenarul înstrăinării Basarabiei, „Adevărul”, 29,30 aprilie, 6,16, 17 mai 1912,

⁴ Zamfir Arbore, Frunțașii intelectuali ai poporului moldovean din Basarabia, „Adevărul”, 17 mai 1912

culturale din România: Alexandru A. Xenopol⁵, Ion Simionescu⁶ - membri titulari ai Academiei Române, Gheorghe Ghibănescu⁷ Nicolae Dobrescu⁸ - membri corespondenți ai Academiei Române, Gheorghe Costa - Foru⁹ - om de stat și profesor universitar, Petru Râșcanu¹⁰, profesor universitar, Constantin Miile¹¹ - scriitor și ziarist, Pantelimon Halippa¹² - om politic și publicist, Take Policart¹³ - doctor în științe politice, avocat, Petre Cazacu¹⁴ - medic și publicist, George Gorciu¹⁵ - profesor și publicist, Gr. Taușan¹⁶ - publicist și profesor, Leontin Iliescu¹⁷ - poet și publicist, Ion S. Floru¹⁸ - profesor, A. Frunză¹⁹ - profesor. Acțiunile de protest din România s-au desfășurat sub auspiciile Ligii Culturale a Românilor. În ajunul zilei de 16 mai 1912 la Chișinău a fost ridicat monumentul împăratului Alexandru I, de numele căruia, în primul rând, a fost legată răpirea Basarabiei în mai 1812. Numele lui Alexandru I i-a fost dat Liceului Nr. I de băieți din Chișinău.²⁰

În situația creată Liga Culturală a emis un emoționant Apel intitulat „Către Românii de inimă și jertfa”, în care s-a condamnat fără cruțare farsa neobrăzată a Imperiului Rus, menționând: „Pentru ei puterea e cucerire, apăsare, deznaționalizare. Pentru noi puterea e dezvoltare culturală și dreptate.”²¹

Cele mai impresionate manifestații de protest s-au produs în București și Iași. La 16 mai 1912 la Ateneul Român din București a avut loc un mare Festival Cultural Național în fața unui public numeros, precedat de un Tedeum la Biserica „Sfântul Gheorghe” din localitate.

---

⁵ A. D. Xenopol, Centenarul răpirii Basarabiei. „Noua Revistă Română”, nr. 3, voi. XII, 29 aprilie 1912; Răpirea Basarabiei. „Arhiva”, nr. 5, mai 1912; Răpirea Basarabiei, „Basarabia”, număr aniversar, mai 1912

⁶ Ion Simionescu, Moldova dintre Prut și Nistru, „Convorbiri literare”, nr. 5, mai 1912; Pământul Basarabiei, „Unirea Femeilor Române”, nr. 5, mai 1912

⁷ Gheorghe Ghibănescu, în contra duhului oficial din Basarabia, „Opinia”, 17 mai 1912

⁸ Nicolae Dobrescu, Biserica din Basarabia, „Convorbiri literare”, nr. 5, mai 1912

⁹ Gheorghe Costa-Foru, Părerile unui spectator, „Adevărul”, 17 mai 1912

¹⁰ Petru Râșcanu, Ziua de urgie, „Unirea Femeilor Române”, nr. 5, mai 1912

¹¹ Constantin Miile, Zi de doliu, zi de reculegere, „Adevărul”, 17 mai, 1912

¹² Pantelimon Halippa, Starea culturală a Basarabiei sub Ruși 1812-1912, „Arhiva”, nr. 5, mai 1912; P. Cubolteanu (Pantelimon Halippa), Scrisori din Basarabia, Viața Românească, nr. 4, aprilie 1912

¹³ Take Policart, Centenarul răpirii Basarabiei, „Adevărul”, nr. 8145, 17 mai 1912

¹⁴ Petre Cazacu, O sută de ani de robie, „Viața Românească”, nr. 4, aprilie 1912

¹⁵ George Gorciu, Centenarul anexării Basarabiei, „Revista generală a învățământului”, nr. 9, aprilie 1912

¹⁶ Gr. Taușan, în jurul unei anexări, „Viitorul”, 16 mai, 1912

¹⁷ Leontin Iliescu, Expoziția basarabeiană de la Liga Culturală, „Universul”, 18 mai 1912

¹⁸ Ion S. Floru, Basarabia o sută de ani provincie rusească, „Convorbiri literare”, nr. 5, mai 1912

¹⁹ A. Frunză, Centenarul răpirii Basarabiei, „Adevărul”, 16 mai 1912

²⁰ „Neamul Românesc”, 15 mai 1912

²¹ „Neamul Românesc”, 4 mai 1912

Partea oficială a Festivalului, desfășurat în semn de protest cu frații din Basarabia, s-a început la orele 9⁰⁰ cu intonarea „Imnului Regal” și un recital de poezii patriotice: „Doina” lui Mihai Eminescu, „Santinela Română” de Vasile Alecsandri și „Moscovia” de Ion Soricu recitate de către renumitul actor al Teatrului Național din București Ion Livescu. Corul a interpretat imnul „Deșteaptă-te române” de Andrei Mureșanu și „Hora Unirii” de Vasile Alecsandri.²²

Punctul forte al memorabilei manifestări a fost conferința lui Nicolae Iorga, care spunea: „Ne-am adunat nu ca să plângem, ci să ne îmbărbătăm [...], să vorbim de un drept, pe care l-am avut și avem dreptul să-l avem [...] pentru a demonstra încă o dată că Basarabia e a noastră, a românilor.”²³ În aceeași zi, 16 mai 1912, la Academia Română, N. Iorga prezentase o altă comunicare la fel de importantă în cadrul unei ședințe speciale închinată raptului Basarabiei.²⁴

Concomitent, în fața socialiștilor adunați în sala „Dacia” a ținut un amplu discurs Zamfir C. Arbore, militant notoriu pentru eliberarea Basarabiei, din care depistăm cuvintele: „Protestăm contra faptului că în 100 ani poporul român din Basarabia a fost lăsat în ignoranță spre rușinea civilizației de azi.”²⁵

Între timp protestele din București, în special ale studenților de pe Calea Victoriei, i-au dat capitalei „înfățișarea tristă a unui doliu național.”²⁶ Pe numeroase edificii ale orașului fâlfâia tricolorul românesc cernit. În București s-a constituit un Centru studențesc, care conducea acțiunile tuturor studenților, încurajând și pe semenii lor din țară. Proteste similare ale studenților au avut loc și la Viena, Graz (Austro-Ungaria), Cernăuți. Societatea academică „Carmen Sylva” din orașul Graz, la 16 mai 1912, a organizat o șezătoare literară la care a participat întreaga comunitate românească din localitate.

La 16 mai 1912, în incinta Ligii Culturale din București, a fost deschisă o bogată expoziție despre Basarabia, în care s-au prezentat importante documente de arhivă, hărți istorice, costume naționale și diverse obiecte de uz casnic, care în mod elocvent mărturiseau apartenența acestui teritoriu la spațiul străvechi românesc.²⁷ Parte componentă a expoziției a fost o bibliotecă de cărți valoroase despre

---

²² „Universul”, 19 mai 1912

²³ Ibidem

²⁴ „Adevărul”, 17 mai 1912

²⁵ „Universul”, 16 mai 1912

²⁶ „Universul”, 18 mai 1912

²⁷ „Dimineața”, 16 mai 1912, „Adevărul”, 17 mai 1912

Basarabia, inclusiv și opere ale lui Dimitrie și Antioh Cantemir, Constantin Stamati, Alexandru Donici, Alecu Russo, Bogdan Petriceicu-Hașdeu, Nicolae Iorga etc.²⁸ La organizarea memorabilei expoziții, vizitată de mii de oameni, și-au dat concursul N. Iorga, Gheorghe Sion, Zamfir Arbore, Sergiu Cujbă, Ion Pelivan și mulți alții. După aprecierea unanimă a presei, expoziția basarabeană „a avut un neprețuit interes național”.²⁹

La fel de impresionante au fost și manifestațiile de condamnare a raptului Basarabiei de la Iași. La ora 10 dimineața, 16 mai 1912, la Mitropolia din localitate, a avut loc un înălțător serviciu religios, urmat de manifestații antirusești pe străzile orașului, după care, seara, în Teatrul Național a urmat un mare Festival Cultural.³⁰ După partea festivă, renumitul istoric, profesor universitar A.D. Xenopol a ținut o emoționantă conferință intitulată „Răpirea Basarabiei”, în care cu lux de amănunte s-a referit la împrejurările în care Rusia țaristă la 16 mai 1812 a ocupat abuziv Moldova dintre Prut și Nistru, teritoriu numit la scurt timp, la fel de arbitrar, Basarabia. Conferința lui A.D. Xenopol, care a impresionat covârșitor întreaga asistență,³¹ rămâne a fi și azi un studiu veridic în problema Basarabiei, fiind publicată de cele mai prestigioase ziare și reviste și tipărită într-o bruşură aparte sub titlul „Centenarul răpirii Basarabiei”.

Conform programului Festivalului Cultural Național au fost prezentate creații artistice alese, care din plin tratau soarta Basarabiei sub stăpânirea Rusiei, dintre care nu au lipsit și poezii proaspăt apărute, precum „Închinare Cetății Hotinului” de Gheorghe Săpunaru și „Basarabia” de Riria³² recitate de State Dragomir, actor și regizor la Teatrul Național din Iași, originar din Basarabia.³³

În contextul celor deja menționate Universitatea din Iași ocupa o poziție deosebită în tratarea problemei Basarabiei. În primul rând, aici își faceau studiile mai mulți studenți basarabeni, în al doilea rând, aici încă din martie - aprilie 1912 s-au ținut săptămânal conferințe în problema Basarabiei. La una din ele reputatul profesor A.D. Xenopol declara cu neînfricare: „A nu răspunde la acțiunile imperiale ale Rusiei de comemorare a centenarului răpirii Basarabiei, ar însemna o lașitate din partea noastră”³⁴. Condamnând regimul de ocupație a Basarabiei de către

---

²⁸ Ibidem

²⁹ Ibidem

³⁰ „Opinia”, 17 mai 1912

³¹ „Universul”, 18 mai 1912

³² Riria (Cornelia Gatovschi, originară din Basarabia, mai târziu a devenit soția lui A.D. Xenopol-Lucian Predescu, Enciclopedia României. Cugetarea, București. 1999, p.73)

³³ „Basarabia”, mai 1912

³⁴ „Adevărul”, 1 aprilie 1912

Rusia țaristă și sărbătorirea trâmbițată a centenarului raptului străvechiului teritoriu românesc dintre Prut și Nistru, Petru Râșcanu, profesor la Universitatea din Iași, la rândul său declara: „Protestăm în fața lumii civilizate și a lui Dumnezeu pentru răpirea de două ori a Basarabiei. Până ce împrejurările vor deveni mai prielnice, dorim îmbunătățirea soartei fraților noștri cerând pentru ei Lumină și Dreptate”³⁵. Aceiași atitudine împărtășea și Constantin Stere, care la acea vreme, fiind rector al Universității ieșene, susținea plenar protestele studenților basarabeni împotriva rusificării Basarabiei. De fapt, altfel nici nu putea fi. Pentru poziția sa antirusească, ca adept al poporanismului, Constantin Stere la numai 21 de ani a fost condamnat la ani grei de surghiun în Siberia. „Studentul basarabean este originar de la țară, menționa C. Stere, el este rezeș și dacă vine în contact cu noi, trebuie să-i arătăm toată dragostea [...], căci e moldovean ca și noi.”³⁶ Mai mult ca atât, C. Stere a susținut și inițiativa Ligii Culturale de deschidere la Iași a unui Internat pentru studenții basarabeni.³⁷

Manifestări de protest față de sărbătorirea la Chișinău de către autoritățile rusești a centenarului raptului Basarabiei s-au produs și în zeci de alte orașe din Țară, precum: Alexandria, Bacău, Bârlad, Blaj, Botoșani, Buzău, Calarași, Constanța, Craiova, Dorohoi, Fălticeni, Focșani, Galați, Giurgiu, Pitești, Ploiești, Râmnicu-Vâlcea, Roman, Slatina, Suceava, Târgoviște, Târgu-Măgurele, Târgul-Jiu, Tecuci, Tulcea, Turnu - Severin și în multe alte localități.

La 16 mai 1912 în Bacău, de exemplu, secția județeană a Ligii Culturale a lansat un răsunător manifest, în care condamna puternic campania declanșată de către Rusia de sărbătorire la Chișinău a centenarului răpirii Basarabiei. Drept răspuns față de aceste acțiuni imperiale, la Catedrala „Sfântul Nicolae” a avut loc un Tedeum, după care s-a făcut apel de arborare a drapelului tricolor îndoliat pe edificiile principale ale orașului.³⁸

La aceeași dată, în Sala de festivități a Liceului de băieți „Unirea” din Focșani, în semn de protest cu prilejul centenarului anexării Basarabiei, a avut loc un vast festival artistic.³⁹ În multe localități s-au ținut și conferințe în problema acestui eveniment. La Iași, în incinta Liceului Național, profesorul de istorie Tudor Vasiliu a conferențiat cu tema „Răpirea Basarabiei de ruși

---

³⁵ Petru Râșcanu, Zi de urgență, „Unirea Femeilor Române”, nr.5, mai 1912

³⁶ „Adevărul”, 1 aprilie 1912

³⁷ Ibidem

³⁸ „Universul”, 16 mai 1912

³⁹ „Universul”, 16 mai 1912

în 1812”.⁴⁰ Același lucru l-au făcut și alți profesori din Țară: D. Munteanu - Râmnic la Ploiești⁴¹, Marin Petrescu la Târgu-Măgurele...⁴²

Acțiuni de protest pline de elan s-au desfășurat și la Cernăuți, unde la 13 mai 1912, Societatea literară „Junimea” a organizat o amplă manifestație de solidaritate cu frații români din Basarabia în suburbia Roșă (sau Roșița)⁴³, iar la 14 mai după slujba religioasă de la Biserica „Sfânta Paraschiva” a avut loc o mare întrunire a unui distins public în „Sala Filarmonică”, la care a participat și rectorul Universității din Cernăuți Ștefan Saghin.⁴⁴ Societatea studențească „Dacia” a inițiat o serie de șezători de doliu în multe sate din Bucovina, afaltă sub stăpânirea habsburgică.⁴⁵

În anul 1912, an de condamnare a centenarului raptului Basarabiei, au apărut o serie de cărți închinată acestui teritoriu, dintre care menționăm „**Basarabia noastră** scrisă după o sută de ani de ocupație de către ruși”, „Pagini despre Basarabia de astăzi”, „Însemnătatea ținuturilor de peste Prut pentru istoria românească și pentru folclor”, „Din ținuturile pierdute” semnate de către Nicolae Iorga, „Centenarul răpirii Basarabiei” de A.D. Xenopol, „Răpirea Basarabiei” de Marius Theodorion - Carada, „Pentru Basarabia” de D. Munteanu - Râmnic, „Basarabia” de Moise Pacu, „O sută de ani de robie” de Petru Cazacu, „Basarabia” (schiță geografică) de Pantelimon Halippa, „Cetatea Hotinului” de Constantin Istrati. Acestea și alte lucrări, cu excepția „Basarabia noastră”, retipărită în 1995 în București, rămân a fi rarități bibliografice, reprezentând în ansamblu o sursă importantă în studierea problemei Basarabiei.

Soarta Basarabiei înstrăinată i-a afectat și pe mulți scriitori români. Acestei teme și-a închinat întreaga sa creație literară Dumitru C. Moruzi. După ce a scris „Basarabia și viitorul ei” (1905), „Românii și Rușii” (1906), „Înstrăinații” (1910), în anul 1912 a publicat „Pribegi în țara răpită: Roman social basarabean” și „Cântece basarabene”.

Cu prilejul centenarului răpirii Basarabiei s-au publicat și multe poezii (puțin cunoscute azi cititorului - n.n.): „Basarabia” semnată de Riria, „16 mai 1912” de Victor Munteanu, „Închinare cetății Hotin” de Gheorghe Săpunaru, „Moscovia” și „Prutul” de Ion Soricu, „Basarabia” (sonet) de Iuliu I. Roșca, „Răpirea Basarabiei” de Nicolae Țino, „Hora surorilor” de Matilda Cugler- Poni, „Doina fraților pierduți” de Alexandru Toma, „Doina Nistrului”

---

⁴⁰ „Universul”, 18 mai 1912

⁴¹ „Neamul Românesc”, nr. 64, 12 iunie 1912

⁴² „Universul”, 19 mai 1912

⁴³ „Universul”, 17 mai 1912; „Opinia”, 18 mai 1912

⁴⁴ Ibidem

⁴⁵ Ibidem

de Eugen Ciuchi, etc. Aceste și alte poezii frenetic condamnau raptul Moldovei dintre Prut și Nistru, exprimând speranța eliberării ei de sub stăpânirea rusească.

Nicolae Țino
Răpirea Basarabiei⁴⁶

Celebrează azi Rusia
cu adâncă nepăsare,
Actul ei nedrept ce'n lume
este fără asemănare
Gestu-i rău, urât, prin care
fu Moldova sfâșiată
În unire și în durere
de un veac întreg lăsată!

Pe când plânge România
c'o pierdut o scumpă soață,
Ea Rusia, țară mare,
țară sfântă, prea creștină
Râzând vesel de durerea
ce o simte o vecină,
Cu triumf s'arate lumii
bucuriile-i de hoață!

Românii din Basarabia au suportat cu demnitate calvarul rusesc, fiind ferm convinși în izbânda lor asupra răului și nedreptății. „Într-o sută de ani, menționa profesorul A. Frunză, guvernul rus s-a convins că poporul acesta nu se poate asimila și nici distruge.”⁴⁷ Apreciind situația României la acel moment scriitorul și publicistul Constantin Miile afirma: "Idealul unui stat ca al nostru ... este de a ajunge ca într-o zi mai apropiată sau mai îndepărtată, toate părțile ei pierdute să se întregească într-un singur stat... Totuși, am crezut de datoria noastră ca tocmai în această zi să împingem spre reculegere țara, să ne coborâm cu sinceritate la propria noastră conștiință, să gândim și să constatăm adevărul cel trist, dar real și dacă mai este ceva de făcut, să-1 îndeplinim cât mai este timp.”⁴⁸

Astfel de manifestații de condamnare a actului nelegitim a Imperiului rus din mai 1812, ca cele care s-au desfășurat în România la 16 mai 1912, nu au avut loc nici mai înainte de această dată, dar nici după acel centenar de tristă amintire.

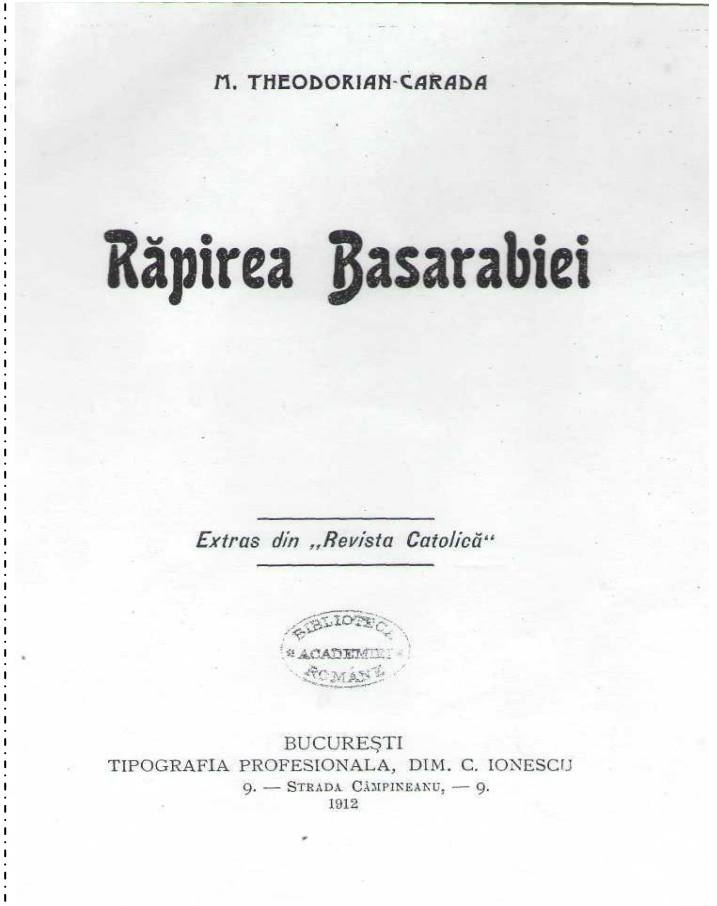
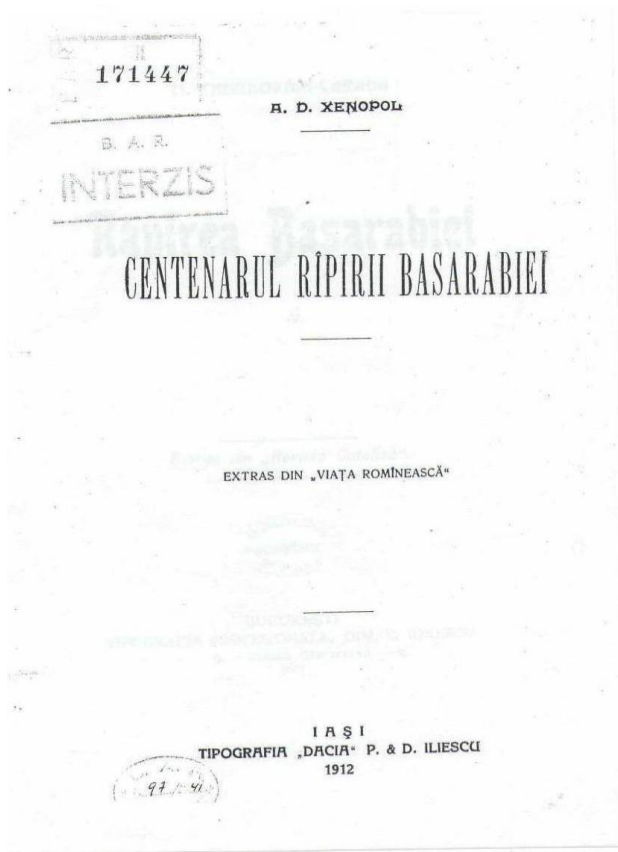
Condamnarea răpirii Basarabiei la un secol de înstrăinare a contribuit la deșteptarea conștiinței naționale, de care aveau nevoie toți românii, îndeosebi românii aflați sub stăpâniri străine, în lupta pentru făurirea statului român unitar. La fel de importantă este aprecierea veridică și condamnarea raptului Basarabiei în vremea actuală, după bicentenarul acestui eveniment, pentru consolidarea unității naționale a românilor de pretutindeni.

---

⁴⁶ „Universul”, 17 mai 1912

⁴⁷ A. Frunză, Centenarul răpirii Basarabiei. „Adevărul”, 16 mai 1912

⁴⁸ Constantin Miile, Zi de doliu, zi de reculegere. „Adevărul”, 17 mai 1912

Huși 12 Mai 1912 Număr Unic

RĂPIREA BASARABIEI

1812 - 1912

In amintirea Basarabiei

Peste câteva zile se vor împlini o sută de ani de când frumoasa, mănoasă și blândă Basarabie a fost ruptă din trupul însângerat al Moldovei, de către muscalii vecinic nesățioși și falși.

Am fi astăzi un popor de aproape zece milioane de locuitori, dacă în loc de Prut, Nistrul ar fi fost hotarul nostru cu Rusia, așa cum a vrut Dumnezeu să fie.

Orășul nostru ar fi astăzi altul, plin de viață și bogat, dacă drumul de fer nu s'ar opri în fața movilelor, ci ar trece mai departe, spre draga noastră Basarabie, această jumătate a Moldovei!

Se arborăm cu toții steaguri

Adesea ori popoarele mari cred că au nimicit pe cele mici, pentru că le-au impus limba lor; dar ajunge câte-va cântece—Irlandezii au dovedit — pentru ca limba crezută moartă să renască întocmai ca zeița egipteană Isis, din cenușa ei.

Așa de mare e, cum zice un poet, puterea unui cânt a graiului!

Trăiască Basarabia.
Alexandru Bendorf

Soarta imperiului Rusesc

Imperiul rusesc nu poate să rămână așa precum e azi, lucru acesta îl știu și rușii singuri.

De ce? Pentru că imperiile prea vaste nu pot dura. Acesta este un fapt probat de istorie. Imperiul oriental, imperiul grec, imperiul roman sunt o dovadă.

Pe o întindere prea vastă, unde fatal trăesc prea multe rase, mai

adăuga că aceste tipuri sunt în număr de trei și să numesc: rușii mari, cari au ca centro principale, Petersburgul și Moscova, rușii albi cu centrele Vilna și Simolensk, rușii mici, tu fine, cari au ca centre principale Kiev și Odesa.

Aceștia din urmă, se mai numesc și ruteni, ei au mâncat o jumătate din Bucovina și tot ei dau acum năvală spre pământul fertil și frumos al Basarabiei.

Pe de o parte vastitatea imperiului, pe de altă parte rasele deosebite cari locuiesc în acest imperiu și faptul că însuși rasa rusă nu e omogenă au determinat pe o mulțime de gânditori din Rusia să propăvăduască o împărțire a imperiului rus în mai multe state, cari mai apoi să se confedereze, fie care stat având, bine înțeles guvernul său personal.

Visul rușilor, a panslavistilor mai bine zis, cari trăesc și aiurea, ca-n Bohemia, etc. este ca toți slavii să se confedereze.

„Bucovina Basarabiană”. În restul Basarabiei, însă, autorul constată că rușii sunt împrăștiați și foarte suși să se rominizeze.

Trebuie s'o luăm drept bună cifra sufletelor slave din Basarabia, pe care o dă d. Niederle?

Nu, căci statisticele rusești din provinciile locuite de rase străine, sunt tot-deauna interesate, dacă nu false. În cifra aceasta colosală pe care o dă d. Niederle, intră cu bună seamă și evreii din Basarabia, cari, se știe, se declară pretutindeni în provinciile cari au aparținut altă dată altor țări, ca aparținând poporului dominant. Așa evrei din Bucovina se numesc nemți, cei din Transilvania Unguri, cei din Alsacia Nemți etc. Deci în Rusia nu puteau face excepție de la regula.

Nu numai atât, dar cifra d-lui Niederle e și exagerată: geo-

